

บทที่ ๕

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ข้อคัดค้านที่ว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาต่อเมื่อเขามี "การกระทำ" อันเป็นความผิด ฉะนั้นการลงโทษบุคคลที่ไม่มีมีการกระทำจึงเป็นเรื่องไม่ยุติธรรม ด้วยเหตุผล ๒ ประการคือ

๑. การกำหนดหน้าที่ให้บุคคลต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นการขัดต่อปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ว่า การนิ่งเฉย ไม่สามารถก่อผลร้ายต่อผู้ใดได้

๒. เป็นการขัดต่อหลักเรื่องความรับผิดชอบในทางอาญา เพราะบุคคลจะมีความผิดทางอาญาต่อเมื่อเขามีการกระทำและการเคลื่อนไหวทางจิตใจ

ในที่สุดมีผู้โต้แย้งความคิดดังกล่าวโดยให้เหตุผล ๒ ประการคือ

๑. เป็นความจำเป็นในการกำหนดมาตรการป้องกันผลประโยชน์อันเกี่ยวกับสาธารณชน และการป้องกันสาธารณภัย จึงจำเป็นต้องวางกฎข้อบังคับกำหนดหน้าที่ของบุคคลขึ้นมา เช่น การหลีกเลี่ยงไม่ขึ้นทะเบียนทหารเป็นความผิด หรือการไม่ขออนุญาตประกอบการค้าเป็นความผิด เราเรียกสิ่งนี้ว่า กฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้น (positive law)

๒. ในเรื่ององค์ประกอบแห่งความรับผิดทางอาญา จะต้องประกอบด้วย การกระทำและภาวะทางจิตใจนั้น จึงจะเกิดความรับผิดทางอาญาได้ในบางกรณี แม้ไม่มีการกระทำที่แสดงออกมา แต่มีสภาพการกระทำทางจิตใจ ก็สามารถก่อให้เกิดเป็นความผิดทางอาญาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการมีการกระทำเลย

ฉะนั้นข้อคัดค้านที่เห็นว่าเป็นการขัดต่อทฤษฎีการกระทำ จึงสมควรที่แก้ไขที่ตัวทฤษฎีมากกว่าจะแก้ไขหลักเกณฑ์ในทางกฎหมาย

ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาในส่วนของ การไม่กระทำ (omissions) แบ่งออกเป็น ๒ ประการ

๑. การละเว้นกระทำ (direct omissions) เป็นความผิดที่รัฐบัญญัติขึ้น โดยบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของบุคคลต้องกระทำในพฤติการณ์ใดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะ และมักจะเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย เช่น การไม่ยื่นแบบฟอร์มภาษีเงิน การไม่ขออนุญาตเพื่อกระทำบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งในประเทศไทยความผิดประเภทนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เช่น การละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน (มาตรา ๑๕๗) การไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้มีวิชาชีพในการออกแบบ ควบคุมหรือทำการก่อสร้าง (ตามมาตรา ๒๒๗) เป็นต้น และยังกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาได้อีกด้วย

๒. การงดเว้นกระทำ (Indirect omissions) เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาที่ร้ายแรง เช่น เป็นความผิดต่อชีวิต การงดเว้นประเภทนี้จะต้องมีสิ่งอื่นมาประกอบด้วย เช่น ความสัมพันธ์หรือหน้าที่เฉพาะ เช่น ความเป็นบิดามารดา กับบุตร เป็นต้น

หลักเรื่องการงดเว้นกระทำก่อให้เกิดความรับผิดชอบพัฒนามาจากหลัก "ทฤษฎีเมตตาธรรม" (rules of beneficence) ของ Jeremy Bentham นักกฎหมายชาวอังกฤษที่ว่า "เมื่อบุคคลใดก็ตามตกอยู่ในอันตราย ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของบุคคลทุกคนที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น เมื่อการกระทำความช่วยเหลือนั้น มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ช่วยเหลือนั้นแต่อย่างใด" แต่ได้มีนักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษอีกผู้หนึ่งชื่อ Macaulay ศักดิ์ค้ำความคิดดังกล่าว โดยเห็นว่าภาระทางศีลธรรมแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เด่นชัดเพียงพอที่จะก่อให้เกิดบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา (the moral obligation in the first type is vague) เขาจึงวางหลักว่า การละเลยต่อศีลธรรมที่น่าตำหนิ ยังไม่ก่อให้เกิดเป็นความผิด กฎหมายควรลงโทษเฉพาะที่มีพฤติการณ์ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อการลงโทษบุคคล ซึ่งได้แก่ การมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษและการมีหน้าที่เฉพาะนั่นเอง ฉะนั้นบุคคลคนหนึ่งจึงไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องทำการช่วยเหลือบุคคลอื่นซึ่งตกอยู่ในอันตราย แม้เขาสามารถช่วยเหลือได้

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาได้สนับสนุนความคิดประการหลังโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๔ วรรคท้าย ให้การงดเว้นของบุคคลซึ่งเขาจักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลมีความผิดเสมือนการกระทำความผิด แต่ยังคงคำนึงถึงหลักศีลธรรมอยู่โดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๗๔ ประมวลกฎหมายอาญาให้ การไม่ช่วยบุคคลอื่นผู้ตกอยู่ในภยันตรายซึ่งเขาอาจช่วยได้แต่ไม่ช่วย เป็นความผิดลหุโทษ ซึ่งนับว่าเป็นความคิดที่รุดหน้าไปไกลกว่าความคิดของระบบ Common law

ฉะนั้น การมีความสัมพันธ์พิเศษอาจก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลบางประเภทที่จะต้องกระทำในบางสิ่งบางอย่าง

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงขอ เสนอแนะขอบ เขตแห่งความรับผิดชอบของบุคคลอันเกิดจากการไม่กระทำดังนี้

๑. มีสภาวะซึ่งก่อให้เกิดเขามีหน้าที่ต้องกระทำ เพื่อป้องกันผล ซึ่งเขามีความสัมพันธ์พิเศษหรือหน้าที่เฉพาะ ซึ่งกำหนดโดย

- ก. ความสัมพันธ์ในครอบครัว
- ข. บทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจง
- ค. สัญญา
- ง. พฤติการณ์บางอย่างของบุคคลนั้น

๒. เขาต้องมีกำลังความสามารถทางกายภาพที่จะต้องกระทำ เพื่อป้องกัน
ผลนั้น

ฉะนั้นหน้าที่อาจพิจารณาจาก^๑

๑. การมีความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น ความเป็นบิดามารดาและบุตร
ความเป็นสามีภรรยา

^๑ ดูรายละเอียดในบทที่ ๓

๒. โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดหน้าที่โดยเฉพาะ เช่น กำหนดหน้าที่ของ นายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง

๓. มีความสัมพันธ์กันโดยสัญญา เช่น สัญญาจ้างดูแลความปลอดภัยของผู้ใช้ ละครน้ำ รับจ้างดูแลความปลอดภัยของสาธารณชน หรือสัญญาจ้างซึ่งกำหนดหน้าที่ของ บุคคลในการช่วยเหลือบุคคลอื่น เช่น แพทย์ พยาบาล เป็นต้น

๔. หน้าที่เกิดจากการมีพฤติการณ์บางอย่างของบุคคล

๔.๑ การมีความสัมพันธ์โดยการเข้ารับดูแลโดยสมัครใจ เช่น การที่บิดา ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของเด็ก ได้ยอมรับเลี้ยงดูเด็กนั้นต่อมา จะปฏิเสธไม่ให้อาหารบุตร โดยอ้างว่าเขาไม่มีหน้าที่ไม่ได้ เขาต้องรับผิดชอบในความตายที่เกิดขึ้น

๔.๒ การที่ตนก่อให้เกิดอันตราย เช่น ในคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๐๙/๒๕๑๖ จำเลยขับรถยนต์บรรทุกเสาไฟฟ้ามาตามถนนในเวลากลางคืน แล้วล้อพวงที่จำเลยขับ หลุดทำให้เสาตกลงมาขวางถนน และจำเลยไม่ได้จัดให้มีโคมไฟหรือเครื่องสัญญาณ อย่างอื่นเพื่อให้ผู้ใช้ถนนเห็นเสาที่ขวางถนนอยู่นั้น เป็นเหตุให้รถที่แล่นมาชนเสามีคนตาย และบาดเจ็บ ถือได้ว่าจำเลยกระทำโดยประมาท และผลเสียหายเกิดจากการที่จำเลย งดเว้น การที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลจึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๑, ๓๐๐

หรือกรณีที่เปิดประตูห้องโดยไม่ทราบว่ามีคนอยู่ในห้องนั้น ภายหลังต่อมา หากทราบว่ามีคนติดอยู่ในห้องนั้น แต่ไม่ช่วยเปิดประตูให้ผู้นั้นออกมา ก็ควรต้องรับ ผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น

๔.๓ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ซึ่งความคิดทาง Common law มองเฉพาะ กรณีเจ้าของสถานที่^๑ (Landowner) แต่ผู้เขียนขอเสนอแนะว่า ควรรวมถึงกรณี ทรัพย์สินประเภทเคลื่อนย้ายได้ด้วย เช่น การเป็นครอบครองรถซึ่งผู้พ่วงในการรับส่ง คนโดยสาร

^๑ Wayne R. La Fave, Criminal law, n. 181

คำว่า "ป้องกันผล" หมายถึงป้องกันอันตรายหรือความเสียหายอันจะเกิดแก่บุคคลที่ตนมีหน้าที่ผูกพันอยู่ ซึ่งอันตรายนั้นมิได้ทั้งอันตรายที่เป็นภัยธรรมชาติ หรือการกระทำของบุคคลที่ ๓ ซึ่งละเมิดต่อกฎหมายหรือไม่ก็ได้ แต่เป็นการสมรัจฉาญายตนเอง เนื่องจากความไม่รู้สึกรู้สิดชอบของบุคคลวิกลจริตหรือเด็ก จะถือว่าเป็นการสมรัจฉาญายไม่ได้

นอกจากนี้บุคคลจะเกิดหน้าที่ต้องกระทำต่อเมื่อเป็นกรณีที่เขา "อาจช่วยได้" หรือมีสภาวะทางร่างกายที่สามารถกระทำตามหน้าที่นั้นได้ ซึ่งเป็นไปตามหลัก *Lex non cogit ad impossibilia* หรือกฎหมายไม่บังคับให้ผู้ใดกระทำในสิ่งซึ่งเป็นไปไม่ได้ ฉะนั้นการที่บุคคลขาดความสำนึกในการที่ต้องกระทำ จะถือว่าเป็นการกระทำผิดไม่ได้ เช่น การที่บุคคลนั้นเป็นโรคซึ่งสภาวะภายในร่างกายทำให้เขาหลับไปโดยไม่รู้ตัวเขา หรือ การถูกฉีดยานอนหลับ และหมายรวมทั้งเขาไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะกระทำใด เช่น บิดามารดาว่ายน้ำไม่เป็นจึงไม่สามารถว่ายน้ำลงไปช่วยบุตรที่กำลังตกน้ำได้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่การให้ความช่วยเหลือนั้น เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนแก่ชีวิตของบุคคลอื่นแล้ว ควรไม่เข้าช่วยเหลือ สามารถยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวได้

นอกจากนี้แล้วผู้เขียนยังไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดในทาง *common law* ในบางเรื่อง เช่น หน้าที่ที่ต้องควบคุมการกระทำของบุคคลอื่น (*Duty to control conduct of others*) ซึ่งมีความสัมพันธ์พิเศษ โดยเหตุผลที่ว่า การกระทำผิดของบุคคลอื่นไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นกระทำผิด บิดามารดามีหน้าที่ต้องป้องกันอันตรายซึ่งเกิดขึ้นกับบุตร แต่บิดามารดาไม่มีหน้าที่ต้องป้องกันอันตรายที่เกิดแก่บุคคลอื่น เนื่องจากกรกระทำของบุตร แต่อาจเป็นความผิดตามมาตรา ๓๗๔ ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบุคคลใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้ โดยไม่กลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น เป็นความผิดลหุโทษ

ผู้เขียนยังเห็นอีกว่า กรณีคดี *R.v. Instan (1893)*^๑ ซึ่งศาลตัดสินว่า จำเลยต้องรับผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท เพราะไม่ช่วยเหลือจัดหาอาหารและจัดให้

^๑ ดูรายละเอียดในบทที่ ๓

มีการรักษาพยาบาลกับป่าซึ่งตนอาศัยอยู่และได้ป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งตามความคิดในกฎหมายไทยแล้วเพียงการมีความสัมพันธ์โดยอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ยังไม่ก่อให้เกิดจำเลยมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลคือความตายของป่า ซึ่งจะทำให้ จำเลยต้องรับผิดชอบฆ่าคนตายโดยประมาท หรือกรณีของเพื่อนนักโตเขาซึ่งไปโตเขา ด้วยกันและเพื่อนคนหนึ่งตกลงไปในช่องเขา เพราะกรณีทั้งสองนี้จะเป็นความผิดได้ก็ใน ความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๘/๒๕๐๘ (หน้า ๑๕๖๓) ซึ่งตัดสินว่า "การกระทำที่จะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕๑ ต้องเป็นการกระทำโดยประมาท และการกระทำโดยประมาทนั้นต้องเป็นผลโดยตรงให้เกิดความตาย การกระทำตามมาตรานี้ไม่รวมถึงการละเว้น เพราะกรณีใดกฎหมายต้องการลงโทษ การละเว้นก็ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น ตามมาตรา ๑๕๔, ๑๕๗, ๑๖๒ เป็นต้น

จำเลยที่ ๑ ทำหน้าที่แทนนายสถานีรถไฟ มีอำนาจใช้จำเลยที่ ๒ ให้ไป สับเปลี่ยนหัวประแจ เมื่อใช้แล้วจำเลยที่ ๑ ไม่ได้ทำอะไรเกี่ยวข้องกับหัวประแจ นั้นเลย จำเลยที่ ๒ เปลี่ยนแล้วไม่สับกลับคืนรางเดิม เป็นเหตุให้รถชนกันมีคนตาย เช่นนี้ การที่จำเลยที่ ๑ ไม่ไปตรวจหัวประแจก่อนที่รถจะมาถึงก็เป็นเพียงละเว้นไม่ ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อบังคับ เป็นคนละเรื่องกับการกระทำโดยประมาท การไม่ไปตรวจ ไม่ใช้ผลโดยตรงที่ทำให้รถชนกัน ผลโดยตรงที่ทำให้รถชนกันอยู่ที่การเปลี่ยนหัวประแจ แล้วไม่สับกลับ ซึ่งเป็นการกระทำของจำเลยที่ ๒ ผู้เดียว จำเลยที่ ๑ ไม่มีความผิด ตามมาตรา ๒๕๑"

ข้อเสนอและของผู้เขียน จำเลยที่ ๑ มีฐานะเป็นลูกจ้างของการรถไฟ ถูกผูกพันโดยสัญญาจ้างแรงงาน ให้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบความปลอดภัยต่อสาธารณชน การที่จำเลยละเลยต่อหน้าที่ไม่ไปตรวจหัวประแจรถไฟ เป็นเหตุให้รถไฟแล่นผิดราง ชนกันมีคนตาย ย่อมกรณีที่จำเลยดเว้นกระทำเพื่อป้องกันผลตามมาตรา ๕๕ วรรคท้าย การงดเว้นกระทำของจำเลยควรเป็นความผิดตามมาตรา ๒๕๑ ฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ ความตายโดยประมาท

ผู้กระทำความผิดหลายคน (ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน)

บุคคลผู้มีหน้าที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกัน อาจเป็นตัวการร่วมกับบุคคลทั่วไป ในการกระทำความผิดได้ ถ้าเข้าลักษณะของการกระทำเป็นตัวการ คือมีส่วนร่วมร่วมกระทำการ และมีเจตนาร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ก. เป็นยามมีหน้าที่ดูแลทรัพย์สินของบริษัทแห่งหนึ่ง ได้ร่วมมือร่วมใจให้ ข. เข้าไปลักทรัพย์ภายในบริษัทแห่งนั้น ทั้ง ก. และ ข. ถือเป็นตัวการร่วมกัน ในความผิดฐานลักทรัพย์

แต่ถ้าผู้มีหน้าที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล มิได้มีเจตนาร่วมกับผู้กระทำความผิดคนอื่นแล้ว จะถือว่าเขากระทำการเป็นตัวการไม่ได้ ตัวอย่างเช่น บิดา เห็นผู้อื่นกำลังเดินเข้ามาฆ่าบุตร บิดาจึงเฉยเสียไม่เข้าขัดขวางการกระทำนั้น โดยประสงค์ให้บุตรตาย โดยบิดามีเจตนาร่วมกับผู้ที่เข้ามาฆ่าบุตร แต่การนิ่งเฉยเสียของบิดา เข้าลักษณะของการช่วย เหนือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด การงดเว้นกระทำของบิดา จึงเป็นการสนับสนุนการกระทำความผิด และการงดเว้นไม่กระทำเพื่อป้องกันผลของบิดา ยังเป็นผลโดยตรงในความตายของบุตร จึงเป็นความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา โดยร่วมมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นความผิดต่างหากอีกบทหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นทั้งตัวการ และผู้สนับสนุน เป็นผลให้ความผิดฐาน เป็นผู้สนับสนุน เกือบกลืนไปกับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

กรณีผู้มีหน้าที่ด้วยกัน โดยสภาพย่อมมีการร่วมในการที่ผู้อื่นไม่กระทำไม่ได้ คงมีได้แต่ ร่วมในการที่คนอื่นกระทำเท่านั้น ถ้าบุคคลหลายคนมีหน้าที่ บุคคลเหล่านั้น ย่อมเป็นผู้กระทำความผิดเพราะการไม่กระทำนั้นด้วยตนเองเป็นคน ๆ ไป

การนิ่งเฉยของบุคคลทั่วไป ไม่ขัดขวางต่อการกระทำหรืองดเว้นกระทำในหน้าที่ของผู้อื่น ไม่อาจก่อให้เกิดความรับผิดในฐานะตัวการได้ แต่การกระทำของบุคคลทั่วไปที่เป็นการสนับสนุนการกระทำผิดโดยงดเว้นนั้น เช่น การพูดให้กำลังใจ ในการทำผิด ก่อให้เกิดความรับผิดในฐานะผู้สนับสนุนการกระทำความผิด และถ้าเป็นการ ก่อให้ผู้มีหน้าที่งดเว้นกระทำก็ต้องรับผิดในฐานะผู้ใช้ เช่น การบังคับ หรือพูดเพื่อใช้ ให้กระทำความผิด เป็นต้น

สำหรับการงดเว้นกระทำจะเป็นการใช้ (ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด) หรือ การสนับสนุน (ให้ความช่วยเหลือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด) ได้หรือไม่ นั่น ผู้เขียนขอเสนอแนะว่า โดยสภาพไม่อาจมีได้ เพราะการใช้หรือสนับสนุน จะต้องมีการกระทำอยู่ด้วย การนิ่งเฉยของบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ไม่อาจก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด หรือการยินยอมการกระทำความผิด ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้สนับสนุน แต่การนิ่งเฉยของผู้มีหน้าที่นั้น โดยสภาพก็ไม่สามารถจะเป็นการใช้หรือสนับสนุนได้ เพราะเข้ากรณีเป็นความผิดโดยตรงทีเดียว

ในเรื่องการกระทำโดยงดเว้น กับหลักกฎหมายที่ว่า *nulla poena sine lege* แม้จะไม่มีบทบัญญัติถึงหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลไว้โดยตรง ก็ไม่ถือเป็นเรื่องขัดต่อหลักนิติธรรมดังกล่าว เพราะหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนี้ เกิดจากสถานะหรือความผูกพันบางอย่างอันเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองและมีอยู่ในจิตใจของมนุษย์ทุกคน พอที่จะกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่ที่อยู่ในสำนึกของจิตใจมนุษย์ทุกคน แต่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนเกินกว่าจะนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายให้ครอบคลุมในทุกเรื่องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกมีวิวัฒนาการ เหตุการณ์ใหม่ ๆ ย่อมเกิดขึ้น ความผูกพันของมนุษย์ต่อเหตุการณ์อาจกลายเป็นความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกเสมือนเป็นการขยายของหน้าที่ แต่การขยายของหน้าที่ก็ยังอยู่ภายใต้ความรู้สึกที่ว่าการฝ่าฝืนนั้น เป็นเรื่องที่น่าตำหนิอย่างร้ายแรง และสมควรถูกลงโทษ ในทางตรงกันข้ามหากมีการบัญญัติไว้โดยตรงแล้วจะทำให้เป็นการแคบเกินไป ก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคม แต่อย่างไรก็ตามผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการงดเว้นกระทำ จะต้องเป็นสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด และเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของนักวิชาการและศาลที่จะวางแนวทางและขอบเขต เพื่อเผยแพร่และเพิ่มเติมสิ่งเหล่านี้เพื่อเป็นบรรทัดฐานแก่สังคม